

АЖДОДЛАР МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДА КИТОБХОНЛИК МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Очилова Н.Р.

ҚарМИИ “Ижтимоий фанлар” кафедраси доценти

Аннотация: Кейинги йилларда аждодларимиз меросига, китобхонлик ва илму маърифатга бўлган эътибор анчагина сусайиб қолган эди. Республикамиздаги вилоят, туман, шаҳар марказларига эътибор берсангиз, қўша-қўша бозор, юзлаб супермаркетлар орасида китоб дўконлари деярли кўринмай қолди. Ҳозирги кунда юртимизда бошланган адабиёт тантаналари халқаро эътирофларга сабабчи бўлмоқда

Калит сўзлар: зулмат, жаҳолат, залолат, китоб дўконлари, илм олишлик, онг, англаш ва тафаккур қилиш, аждодлар мероси, маънавий-маърифий ишлар

Бутун инсониятни зулмат, жаҳолат, залолатдан фақат илму маърифатгина халос эта олиши барчага маълумдир. Ва мана шу илму маърифат китоб ўқиш, илм олиш билангина бўлади. «Илм» сўзи Қуръони каримнинг 811 жойида турли маъноларда келган. Қуръон ва суннатда илм инсониятни турли ахлоқсизликлар, ҳаром-харишлар, ёмон йўл ва амаллардан қайтариши зикр этилган. Дарҳақиқат, илм олишлик, онг, англаш ва тафаккур қилиш, биз инсонларни Аллоҳ таоло томонидан яратилган бошқа махлуқотлардан ажратиб турувчи меъзон, инсонни улуғловчи неъмат саналади.

Давлатимиз раҳбари 2020 йилнинг 20 май куни Адиблар хиёбонида ташрифи чоғида: “Адабиёт– халқнинг юраги, элнинг маънавиятини кўрсатади. Бугунги мураккаб замонда одамлар қалбига йўл топиш, уларни эзгу мақсадларга илҳомлантиришда адабиётнинг таъсирчан кучидан фойдаланиш керак. Аждодлар меросини ўрганиш, буюк маданиятимизга муносиб буюк адабиёт

яратамиш учун ҳамма шароитларни яратамиш”, деган эди. 2021 йилнинг 19 январь куни Шавкат Мирзиёев маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтириш масалалари бўйича ўтказган видеоселектор йиғилишида эса ушбу фикрларига асос ҳозирлади. Хусусан, давлат раҳбарининг “Маънавият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақсадли жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги қарорида кўрсатилганидек, энди халқимизнинг қадимий тарихи, бой маданияти, асрий анъанаю қадриятлари куйланган, миллий маънавиятимизнинг мазмун-моҳияти теран бадий ифодасини топган мумтоз, замонавий адабиётимиз намуналари хорижий тилларга тизимли таржима қилинади ҳамда жаҳон ахборот тармоғида кенг тарғиб этилади. Бинобарин, миллий меросимиз, буюк аждодларимизнинг жаҳон тамаддунига қўшган улкан ҳиссалари дунё миқёсига олиб чиқилади. Мамлакатимиз ва халқаро доирада илмий-маърифий тадбирлар, адабий анжуманлар, фестиваллар, танловлар, халқ сайиллари китоб ва адабиёт байрамлари тарзидаги адабий-муסיқий кечалар ўтказилади.

Ҳазрат Навоий айтганларидек, элнинг адаби, юксак маънавияти унинг ҳар не бойлигидан устун туради. Айни пайтда ана шу руҳий устуворлик, мустаҳкам маънавий пойдевор учун улкан саъй-ҳаракатлар бўлаётгани қувонарлидир.

Ҳозирги кунда юртимизда бошланган адабиёт тантаналари халқаро эътирофларга сабабчи бўлмоқда. Устозимиз Абдулла Орипов хотирасига бағишланган “Олтин сўз” халқаро мушоирасида ҳам биз бундай эътирофлардан беҳад қувондик. Алишер Навоий бобомизнинг 580 йиллиги тантаналари эса ҳатто Америка Қўшма штатларида ҳам нишонланди. Навоийшунос Бенедик Перининг, “Навоийдек қуёши бор юрт ошиғиман”, деган таъкиди ҳам биз учун ғурурбахш.

Устозлар “бошидан кечирган”, ҳатто ўзимиз ҳам гувоҳ бўлган “ўтган кунлар”имиз машаққатлари ҳақида гап кетганида Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповнинг мана бу мисралари ёдимга келади:

Бир вақтлар илҳомнинг ўтли тиғида,
Фалакни кўзларди менинг ҳам созим.
Лекин икки дарё оралиғида
Қолиб кетди менинг ўшал овозим.

Шу ўринда бир ҳақиқатни таъкидлаб ўтиш зарур. Мамлакат адабий ҳаётида, адабий жараён ва жамоатчилик орасида, айниқса, ёш ижодкорлар учун нуфузи ва мақомига кўра том маънода чинакам адабиёт байрамига айланган, не-не устозлару шогирдларнинг юракларини жимирлатиб орзиқтирган Зомин семинарлари ўз-ўзидан пайдо бўлгани йўқ. Ўриклисойнинг бетимсол табиати манзаралари билан ака-ука, опа-сингил тутинган адабиёт байрамларининг, ёшлик ва сурур анжуманларининг ҳақиқий ижодкори, чин ташаббускори Президентимиз Шавкат Мирзиёев бўлган. Ўша кезларда ижтимоий фаолиятию иш тартиби ўта тиғизлигига қарамай, катта эътибор ва хайрихоҳлик билан ўзи эгаллик қилиб, ўзи бош-қош бўлган ҳолда анжуманни юксак мақомда ташкиллаштирган. Шу боис мазкур семинар акс-садолари билан, қувончу ҳайратлари билан тез орада бутун мамлакатга ёйилиб кетди. Ташаббус билан ғоя – адабиётсевар ва маърифатпарвар раҳбарга тааллуқли бўлгани, ғоя ва ният муаллифининг ўзи уни амалга оширишда бевосита раҳбарлик қилиб иштирок этаётгани-ю, ёш шоирлар билан баб-баравар завққа тўлиб, қувониб-шодланиб ўтиргани-шу биргина ҳолатнинг ўзи семинарнинг нуфузини ҳам, мавқеини ҳам янада юксалтириб юборган эди. Бу қутилмаган эътибор ва хайрихоҳликдан анча-мунча давра кўрган тажрибали устозлар ҳам ҳаяжонга тушгани ёдимда... Ўша пайтларда шаҳар ва туман миқёсида ўтадиган кўпгина адабий йиғинларда аксарият маҳаллий раҳбарларнинг қатнашиши у ёқда турсин, ижод аҳлига рўйхуш бермасдан, адабий-маънавий тадбирларга нописанд қараганига кўп бора дуч келган, шунга кўниккан кексароқ адиблар учун бу янгилик ростамига ҳайратланарли эди.

Бугун энди ўйлаб, муқояса қилиб кўрсак, адабиёт ва ижод аҳлига эътибор, ёш истеъдодларга кўрсатилаётган амалий ғамхўрлик, китоб ва китобхонлик

масалалари, Адиблар хиёбони ва унинг доирасида Ёзувчилар уюшмасининг янги биносини бунёд этиш сингари эзгу ишлар доирасида қабул қилинган қарор ва ҳужжатлар, халқ қабулхоналарию одамлар билан очикдан очик мулоқот қилишдек эзгу амалларнинг илк тамал тошлари ҳам ўша Зоминдаги муборак анжуманларда қўйилган, десак муболаға бўлмайди. Одамзоднинг жаҳолатга қарши биринчи муқоваланган исёни китобдир. Риёю разолат, тубанлик, пастликка қарши одам болалари бино этган илк истехком ҳам китоб саналади. Бизнинг боболаримиз бутун рўйи оламни, ерни ҳам, самони ҳам билим билан, тафаккур ва китоб билан забт этишган. Серюлдуз осмон, Мирзо Улуғбек бобомизнинг дурахшон кутубхонасига ўхшайди. Термизийлардан, Бухорийгача, Ибн Синолару Бухорийлар, Фарғоний ва ал-Хоразмий боболаргача жаҳонни ақлу заковат, илму ҳикмат билан эгаллаган буюк жаҳонгирлар бўлишган.

“Не мулк ичраки бир фармон йибордим, Анинг забтига бир девон йибордим”, деганларида Навоий ҳазратлари биргина ўзлари эмас, илму маърифати билан жаҳонкушойлик қилган сарзаминимизнинг барча буюк алломалари, донғи оламшумул боболаримизни ҳам айнан назарда тутган бўлса, ажаб эмас. Ҳалигача у ёғи Амриқою бу ёғи Оврupo қадар, Ҳинду Хитойдан тортиб Парижу Австриёгача, Эрону Қоҳира, Истанбулу Лондондан токи Токиога қадар бирон бир китоб “Бобурнома” янглиғ ер юзи ўлкаларни бунчалик бардавом забт эта олган эмас. Жаҳонгирлик мана бундоғ бўлибди десак, япон бобуршуноси жаноб Эвжи Мано ўрнидан туриб ҳурмат билан тавозе бажо келтирмоғи ҳам айни ҳақиқат.

Бироқ кейинги йилларда аждодларимиз меросига, китобхонлик ва илму маърифатга бўлган эътибор анчагина сусайиб қолган эди. Республикамиздаги вилоят, туман, шаҳар марказларига эътибор берсангиз, кўша-кўша бозор, юзлаб супермаркетлар орасида китоб дўконлари деярли кўринмай қолди. Демак, энг аввало, китобхонлик ва китоб мутолааси муаммосини ҳал қилиш учун китоб етказиб бериш, китоб тарқатиш масаласини жиддий ҳал қилиш керак эди. Шу нуқтаи назардан олиб қараганда “Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш

тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Президент фармойиши айтилган вақтида қабул қилинган муҳташам ва зарурий ҳужжат бўлди.

Аслида, она Ватанимизнинг ўзи буюк ва бетимсол китоб. Бу улғвор китобни ўқиб англамоқ учун, садоқатли, маърифатли ва билимли фарзанди бўлиб шарафламоқ учун аввало Ватан равнақи, тинчлиги, ободлиги учун хизмат қилиш зарурлигини англаб етган ҳар бир ўғил-қиз шарафли ва муқаддас бурчни адо этган бўлади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида сўзлаган нутқидан. Ўзбекистон – ёшлар мамлакати. Тараққиёт стратегияси маркази. 27721 | 24 Июль 2019 й.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожатномаси 22 декабрь 2017 йил. – Тошкент. “Ўзбекистон”, 2018.-16 бет.
3. Мирзиёев Ш. “Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 13 сентябрдаги ПҚ-3271-сон қарори. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами Тошкент. 2017. № 38 5-8 бетлар.
4. М.Тожимамадова. Биз ёзмасак ким ёзгайдир бу кунларнинг “Хамса”син”. Янги Ўзбекистон. 30 март.2021й
5. М.Миржалилов . Китоблар улугликка элтувчи йўлдир. 27 окт.2020й.